

[Ømann.]

Hovedsagen i lovforslaget er jo, at overgangen mellem tjeneste om bord og ophold i land bliver mere ubesværet. Dette er muligjort af, at kildeskatten nu skal fungere så at sige universelt. Det har jo givet anledning til ualmindelig stort besvær både for administrationen og for sømandsskattebetalerne, når de skulle skifte status. I mange tilfælde har de først fået deres reguleringer meget lang tid efter, at den pågældende begivenhed, som havde givet anledning til skatteefterregningen, var indtrådt. Sømandsskatten er vel i det hele taget et område, hvor man med fordel for hele erhvervet kan lade nogle skatteskillinger rulle og spare nogle administrationsdalere.

Fradrage må vi se lidt nærmere på. Her har sømændene nok noget til gode og vil sikkert have mere pr. 1. januar 1970, fra hvilken dato jo denne lov skal gælde. 10 måneders systemet, hvorefter der gives fradrag ud fra den forudsætning, at man kun har været effektivt i lønarbejde i 10 måneder af et kalenderår, ja, det må vi vel også se på under hensyn til de faktiske forhold. Og sær- og sambeskatningen, som nu anordnes, må jo sammenholdes med den ordning, man træffer for almindelige skatteydere.

Jeg håber, at der her i modsætning til de andre overgangs- og ikrafttrædelseslove, som vi her har behandlet i anledning af kildeskatteloven, må være mulighed for i udvalget at gennemgå hele loven ud fra principielle synspunkter og ikke bare tage hensyn til de nødtørftige ændringer af hensyn til systemskiftet.

Med disse bemærkninger skal jeg tilsige mit partis velvillige støtte til udvalgsbehandlingen.

Finansministeren (Poul Møller): Jeg vil gerne takke ordførerne for den velvillige indstilling, hvormed de møder forslaget, og tilsige mit samarbejde til en dybtgående og velvillig udvalgsbehandling, som formentlig først vil komme til at finde sted i næste folketingsår.

Hermed sluttede forhandlingen.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Første næstformand (Kaj Andresen): Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til udvalget angående forslag til lov om ændring af lov om opkrævning af indkomst- og formueskat for personer. (Kildeskate) m. fl. lovforslag. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den næste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til lov om ændring af lov om almindelig omsætningsafgift. (Betalingsfrist for landbrug og fiskeri m. v.).

(Lovforslaget (nr. 120) findes i tillæg A. sp. 2927, fremsættelsen i tidenden sp. 2825).

Lovforslaget sattes til forhandling.

J. O. Krag: Dette lovforslag er ud fra en række synspunkter — jeg skal komme ind på nogle af disse synspunkter i det følgende — så kritisabelt, at det ikke burde være fremsat. Det må følge heraf, at det efter socialdemokratiets opfattelse ej heller bør gennemføres.

Spørgsmålet om likviditetshjælp eller anden form for støtte til et erhverv, i dette tilfælde i første række landbruget, bør ikke gennemføres på denne halvt gedulgte, camouflerede måde, men, som det er normalt, ved åbne forhandlinger med det pågældende erhverv, med landbrugets organisationer, med kompensationsudvalget, og derefter ved et forslag, der åbent lægges frem i folketinget, sådan at formålet direkte kan aflæses af, hvad der står i forslaget.

Dette lovforslag forstærker den særstilling, landbrug, fiskeri og gartneri har med hensyn til momsafregningen, på en måde, der er kunstig og diskriminerende over for andre erhverv.

Forslaget giver landbrugserhvervet en generel støtteordning, hvorved også landmænd, der ikke har denne støtte behov, får den, samtidig med at udøvere af andre erhverv, handel, håndværk og industri, der

[J. O. Krag.]

kunne have brug for en sådan støtte, ikke får noget. Jeg tror, dette lovforslag med rette vil skabe kritik i andre erhverv, ja, måske rejse krav fra andre erhverv om en tilsvarende støtte. Hvad ville regeringen egentlig svare bygningshåndværkere eller butikshandlende, hvis udøvere af disse erhverv krævede ret til at beholde de moms- penge, som håndværkerne og de handlende har opkrævet på samfundets vegne? Jeg ved ikke, hvad regeringen vil svare, men det kunne være interessant at høre en kommentar fra finansministeren til dette spørgsmål.

Advarsler har det ikke manglet på. I en artikel i Politiken lørdag den 11. maj tillod jeg mig at skrive følgende:

„Det er et skattepolitisk skråplan, V, K og R her betræder. Andre erhverv får ikke tilsvarende begunstigelser. Man vil f. eks. kunne finde dårligt stillede håndværkere, der behøvede denne håndsrækning. De har ingen chance. Medens landbrugserhvervet får moms- penge- begunstigelsen generelt og uden hensyn til behov. Hertil kommer de uoverskuelige konsekvenser, der ville indtræde, såfremt man på andre områder, hvor private opkræver skatter (f. eks. punktafgifterne og i fremtiden kildeskatten) gav lignende indrømmelser til opkræveren. Tilliden til skatte- systemet ville blive stærkt belastet.

Vi vil gerne overveje, ...“

hedder det videre i artiklen,

„... om landbruget har behov for mere støtte, men det skal være som led i en planmæssig løsning og ikke ved en så tilfældig og angribelig ordning. Jeg er overbevist om, at også mange danske landmænd vil være betænkelige ved dette resultat af regeringens langvarige interne forhandlinger.“

Hermed slutter citatet af min artikel i Politiken, men om mandagen gik regerings- bladet Politiken videre og skriver, at man tidligere klart har advaret regeringen

„imod en støtteaktion som den foreliggende, der er ladet til randen med principielle betænkeligheder.

Hvornår har man således kunnet anse en sammenblanding af erhvervsstøtte med skatteopkrævning for forsvarlig? Hvornår har det været god skik at regulere et er-

hvervs status ved at udvide dets adgang til fristende omgang med betroede midler? Hvilket farligt perspektiv rejser det ikke også, når man tænker på de milliarder, som skal sluses gennem private mellemed, når kildeskatten kommer.“

Så vidt Politiken.

Regeringen har ladet hånt om alle advarsler. Vi forstår, at der under de mørklagte forhandlinger, der er gået forud for forslaget fremsættelse, fra et af regeringspartierne har foreligget en trussel om at træde af regeringen, eller, som det er blevet refereret i pressen, at melde sig ud af foreningen, hvis det pågældende parti ikke fik sin vilje. Det havde for alle parter været bedre, om venstre havde forladt regeringen og ikke fået sin vilje.

Det, der nu foreslås, er på grænsen af, hvad et folketingsflertal kan diktere landets borgere. Jeg har sagt det før og vil sige det igen: jeg tror, det ligger på kanten af, hvad der er i overensstemmelse med retsopfattelsen i den danske befolkning.

Socialdemokratiet vil ikke medvirke til dette lovforslags gennemførelse, men vil gerne deltage i andre overvejelser om en omlægning og nyindretning af landbrugsstøtten, så den medfører sådanne ændringer i erhvervets vilkår, at landbruget i Danmark på ny kan blive selvhjulpet.

Jeg skal derfor tillade mig på mit partis vegne at stille følgende forslag om motiveret dagsorden:

„Idet folketinget tager afstand fra, at regeringen søger gennemført ændringer af indbetalingsterminerne for skatteopkrævninger til camoufleret støtte for enkelte erhvervsgrupper og dermed bryder med det princip, at de på samfundets vegne opkrævede skatter indbetales til statskassen,

opfordres regeringen til i stedet at optage forhandlinger med de pågældende erhvervsgrupper, herunder landbrugs- kompensationsudvalg, og

tinget går herefter over til næste sag på dagsordenen.“

Første næstformand (*Kaj Andresen*): Der er nu fremsat følgende forslag om motiveret dagsorden: (se ovenfor). Dette forslag indgår nu i forhandlingen.

Haunstrup Clemmensen: Jeg har forstået det således, at der også i dette høje ting er bred enighed om en række forhold — ikke om alle, det er gået op for os — men bred enighed om adskillige af de forhold, der ligger bag dette lovforslags fremsættelse, og der er jo ingen grund til at gøre modsætningerne endnu større, end de er. Jeg har således forstået, at der er enighed om, at landbrugets driftsform kræver en særlig stor driftskapital. Det er en kendsgerning, som vel ingen vil bestride. Det er en given ting, at også andre brancher kan have tilsvarende problemer, men det er næppe muligt at finde et helt erhverv, der som landbruget har behov for en så stor driftskapital i forhold til omsætningen, som tilfældet er. Det er vel også bl. a. det, der ligger som baggrund for, at der med stort flertal i den nuværende momslovgivning er fastsat en forskel i afregningsperiode og indbetaling mellem landbruget og de øvrige momsopkrævere.

Derudover går jeg ud fra, at der også er enighed om, at der er en anspændt likviditet i samfundet, og at det derfor ikke er et lige gyldigt problem, hvis et helt erhverv, der har et særligt behov for stor driftskapital, rammes af vanskeligheder i en anspændt likviditetssituation.

Jeg går også ud fra, at der er enighed, bred enighed om — jeg forstod også, at det fremgik af hr. J. O. Krag's udtalelser — at det danske landbrugserhverv er stillet over for store og desværre stigende vanskeligheder og er kommet i disse vanskeligheder uden egen skyld. Der har gennem år fra denne talerstol ofte været talt om nødvendigheden af social solidaritet over for de befolkningsgrupper, der er vanskeligt stillet. Denne sociale solidaritet må derfor også være naturlig over for landbruget. Jeg tror, man må føje til, at det er jo, desværre kun, ikke en ganske midlertidig vanskelighed, erhvervet er stillet over for, og der er ikke hverken nogen hurtig eller nogen nem løsning at anvise på erhvervets alvorlige vanskeligheder. Derfor er det netop efter det konservative folkepartis opfattelse aldeles nødvendigt og påkrævet, at man fremskynder arbejdet med udformningen af en realistisk og langsigtet landbrugspolitik, og vi har med glæde taget til efterretning, at regeringen netop har givet løfte herom.

Men hvis der altså er enighed om, at

landbrugets driftsform er meget kapitalkrævende, at landet har en stram likviditet, at landbruget har stigende og alvorlige vanskeligheder, så forstår jeg også på den socialdemokratiske ordførers udtalelser, at der er vilje til at overveje denne situation og forsøge som en konsekvens deraf at finde frem til sagligt begrundede ordninger, der i hvert fald i nogen grad kan bistå landbruget gennem en lettelse i erhvervets likviditet. Var det ikke den nuværende højtærede udenrigsminister, der omend i en noget anden anledning sagde: så er vi enige så langt og så godt.

Men så er der naturligvis spørgsmålet om, af hvilken størrelsesorden denne likviditetsbistand skal være, og hvilken der her er påkrævet. Vi har også i mit parti overvejet spørgsmålet om størrelsesordenen. Det er naturligvis — og må være — et skøn, men det, der her er tale om, er en størrelsesorden, som ikke forekommer os urimelig stor. Vi erindrer om, at lovforslaget som bekendt ikke kun vedrører landbrugserhvervet, men også fiskeri og gartneri. Det, der er tale om, er altså, at det egentlige landbrugserhverv i kraft af dette forslag tilføres en yderligere likviditetsforbedring på ca. 250 mill. kr. Det er det lån, der her er tale om. Jeg erkender, at det er et rentefrit lån.

Det andet spørgsmål, spørgsmålet om formen, hvorunder denne likviditetsbistand skal ydes, er vel det, der skiller partierne i denne sag. Jeg vil gerne på det konservative folkepartis vegne give udtryk for, at heller ikke vi synes, at den foreslåede form er ideel, langtfra. Jeg gør opmærksom på, at man ikke fra regeringspartiernes side har kunnet følge landbrugsorganisationernes krav, således som de gang på gang er blevet fremført, men vi er vel enige om fra alle sider, at det må være berettiget at yde lån af en vis størrelsesorden. Vi erkender så, også fra konservativ side, at den form, der her er tale om, psykologisk godt kan virke mindre heldig både over for lønmodtagere og over for andre erhvervsdrivende, og vi vil gerne have lov at understrege, at der også kan være andre saglige og velbegrundede krav om ændringer i momslovgivningen, når man i næste samling skal vende tilbage til dette spørgsmål. Jeg nævner i denne forbindelse spørgsmålet om valgfrihed for de enkelte momsindbetalinger,

[Haunstrup Clemmensen.]

valgfrihed mellem betalingsprincip og fakturapincip.

Men i samme øjeblik der er enighed om, at der skal ydes en lettelse af landbrugets likviditet, må det også være naturligt at spørge, hvilke alternativer der er, der administrativt er enkle, og som uden millionudgifter for det offentlige administration kan gennemføres. Vi har forstået også nu på den socialdemokratiske ordfører, at man er villig til at overveje at bistå med en lempelse af likviditeten. Det ville være overordentlig værdifuldt, synes jeg, hvis man ligesom lidt klarere gav udtryk for, hvilke andre former man fra socialdemokratiets side tænker sig på dette område — for vi går ud fra, at når dette spørgsmål vedrører så mange borgere, er de administrative problemer helt naturligt inde i billedet — og dér har vi, i hvert fald så vidt jeg har hørt, ikke fået noget udtryk for, hvordan socialdemokratiet tænker sig ad andre kanaler og i en anden form at løse de samme problemer, som der altså er betydelig enighed om bør løses.

Dette forslag, som det konservative folkeparti kan medvirke til gennemførelsen af, løser, desværre kun, ikke landbrugets problemer, og derfor vil jeg gerne til afslutning på ny understrege, at det er afgørende nødvendigt, at man fortsætter og fremmer arbejdet med tilrettelæggelse og udformning af en realistisk, langsigtet landbrugs-politik.

Henry Christensen: Jeg kan begynde med at tilslutte mig, hvad den foregående ærede taler afsluttede sine bemærkninger med. Det forslag, vi her har til behandling, er desværre ikke et forslag til en løsning af landbrugets alvorlige problemer på længere sigt eller mere generelt. Det drejer sig alene om et forslag, der er begrundet i nødvendigheden af at sikre en øget likviditet for de mange tusinder af landbrugsudøvere her i landet.

Baggrunden herfor er jo velkendt for alle. Baggrunden er den svigtende indtjening, som dels den indenlandske omkostningsudvikling, dels og især de vanskelige afsætningsforhold på de europæiske markeder har medført, og de øgede indenlandske omkostninger har jo yderligere belastet erhvervet,

når det drejer sig om at foretage de investeringer, som også for dette erhverv er nødvendige, hvis en rimelig grad af konkurrence-dygtighed og produktionseffektivitet skal opretholdes og fastholdes. Derfor er stillingen den, at i titusindvis af udøvende landbrugere under disse års yderst vanskelige forhold har måttet tilvejebringe deres finansieringsmuligheder under både dyre og meget vanskelige forhold og har fået en stærkt tyngende gældsbyrde. Det er baggrunden for, at regeringen og regeringspartierne har været enige om, at det var rigtigt, samfundsøkonomisk rigtigt og menneskeligt og erhvervsmæssigt nødvendigt at tilvejebringe grundlaget for en øget kapitaltilførsel til de udøvende erhververe i det danske landbrugserhverv.

Det er klart, at man så måtte overveje, hvilke fremgangsmåder det var rimeligst at tage i anvendelse. Jeg stiller mig for mit eget vedkommende ikke uforstående over for de kritiske synspunkter, der kan anlægges over for den fremgangsmåde, der er taget i anvendelse. Men jeg vil dog gerne gøre et par bemærkninger til de indvendinger, der her har været anført.

Man siger, at her opretholder eller skaber man en forskel i benyttelsen af det afgiftssystem, som vi har, for så vidt angår merværdiafgiften. Men det er ikke en forskel, vi nu skaber; i forvejen er der forskel på, hvordan afgiftssystemet er tilrettelagt for de erhvervsgrupper, der omfattes af dette lovforslag, og for alle øvrige erhvervsgrupper. Denne forskel blev gennemført, da forslaget om merværdiafgiften oprindeligt blev gennemført af de socialistiske partier her i det høje ting. Det er altså ikke en forskel; der i sit princip indføres nu; det er en forskel, der var indført. Men jeg vil gerne føje til yderligere, at dengang man oprindeligt fremkom med forslaget til en almindelig merværdiafgift og den daværende socialdemokratiske regering rimeligt og forstandigt tilvejebragte et grundlag for forhandlinger med de forskellige erhvervsgrupper her i samfundet, da gjorde man det bl. a. over for landbruget, at man i den rettede og vedrørende merværdiafgiften, dateret 30. december 1964, som fremkom på den daværende socialdemokratiske finansministers foranledning, skrev bl. a. følgende, som jeg gerne vil have lov til at citere:

[Henry Christensen.]

„Ligesom andre registrerede virksomheder må landbrugsbedrifterne periodisk indsende angivelse til myndighederne over udgående og indgående afgift. Det vil muligvis være hensigtsmæssigt at fastsætte lempeligere angivelsesregler for landbruget end de regler, der må gælde for de øvrige erhverv. Det kunne således tillades, at landbrugsbedrifterne kun skal indsende angivelser til myndighederne én gang årlig. En sådan angivelsespligt måtte formentlig af praktiske grunde kombineres med en ratevis indbetaling af afgiften i løbet af det følgende år, idet man næppe kunne kræve, at landbrugere skulle indbetale afgiften for et helt år på én gang.“

På det grundlag forhandlede statens repræsentanter dengang med landbrugserhvervet. Der var ikke truffet — det vil jeg gerne slå fast — nogen politisk beslutning om, hvorvidt dette skulle blive enderesultatet, men på det grundlag forhandlede man med landbrugserhvervet og tilvejebragte derved i høj grad en forventning om, at dette måtte blive enderesultatet. Det blev det ikke dengang. Det var vores opfattelse i venstre, at det var et rigtigt synspunkt, der var nedfældet i betænkningen; vi støttede det, vi har siden hen opretholdt det synspunkt, at det af administrative grunde, men også af hensyn til den øgede likviditet, der lå i det, havde været rigtigt at følge de synspunkter, der lå i den betænkning, der fremkom dengang på foranledning af den socialdemokratiske finansminister.

Nu kritiseres det voldsomt, at man vil foretage ændringer, der fører til to ting: i stedet for at det halvårligt opgjorte beløb skal betales på én gang, skal det fremtidig betales i kvartalsrater, ligesom det sker for andre erhverv, og i modsætning til andre erhverv skyder man for landbruget terminerne væsentligt ud for dermed at tilvejebringe en likviditetsforøgelse. Jeg vil gerne sige, at jeg ikke kan anerkende, at der er et rimeligt grundlag for denne kritik, i hvert fald ikke i det omfang, som man her har anført.

Vi har også i mit parti overvejet og været med til at drøfte forskellige andre former, hvorunder likviditetsforøgelsen kunne være tilvejebragt. Jeg lagde mærke til, at hr. J. O. Krag talte om, at venstre skulle have

truet med at melde sig ud af regeringen — sådan forstod jeg det — hvis dette forslag ikke var blevet fremsat i den skikkelse, hvori det nu er fremsat. Jeg vil gerne sige til hr. J. O. Krag, at hvis han fæster lid til den slags oplysninger, så er det ønsketænkning, så skal han ikke indstille sit politiske kompas efter det. Vi har i venstre deltaget åbent i overvejelser og forhandlinger om, hvorvidt man kunne have fundet andre fremgangsmåder, der lige så hensigtsmæssigt løste den opgave på rationel vis at hidføre en øget likviditet til de mange enkelte virksomheder. Vi er kommet til det resultat, at dette var den enkleste fremgangsmåde at anvende, det var den, der var de færreste administrative omkostninger ved, det var den fremgangsmåde, der sikrede, at den gruppe af udøvende erhvervsdrivere på disse områder, som var de særlig aktive, som havde en særlig betydelig produktion — altså ikke mindst de unge landmænd, som sidder under de vanskeligste gældsforhold — var dem, der fik den største fordel. Derfor har vi ment, at det var den fremgangsmåde, der var mest hensigtsmæssig til løsning af den opgave, vi havde stillet os.

Jeg vil også gerne føje til, at når man nu drager spørgsmålet om særstilling ind, så er det altså ikke en særstilling, der i sit princip indføres nu; den var der i forvejen. Men netop når man taler om særstilling eller ej, vil jeg pege på, at da man lancerede momsens i Danmark, blev det fremført som et stærkt argument, at igennem den tilførtes der betydeligt driftskapital til hele det danske erhvervsliv. Det er naturligvis rigtigt, at dette er tilfældet, men til trods for at landbrugets udøvere vel udgør omkring halvdelen af de registrerede virksomheder, er det jo sådan — i kraft af at de, der har jorden som grundlag for produktionen, kun høster én gang om året, kun kan få produktionsresultatet én gang om året — at likviditetsforøgelsen har været ti gange så stor for den anden halvdel af de erhvervsudøvende, som den er for landbruget. Derfor kunne man måske nok diskutere spørgsmålet om ligestilling også ud fra andre kriterier.

Jeg skal slutte med at sige, at vi har skønnet, at hvis man ville løse den opgave, som vi har stillet os: at skaffe øget likviditet til disse erhvervsudøvere, så var dette den enkleste og derfor den mest hensigts-

[Henry Christensen.]

mæssige fremgangsmåde. Derfor skal jeg anbefale lovforslaget til velvillig behandling, og heri ligger også logisk, at jeg ikke vil kunne anbefale det forslag til motiveret dagsorden, som hr. J. O. Krag har stillet, tværtimod anbefaler jeg at stemme det ned.

Svend Haugaard: De selvstændige erhverv rammes meget stærkt af den gældende kapitalmangel, og det gælder da især de erhvervsområder, hvor man har den langsomme omsætning; ekstra galt bliver det, hvis man så inden for disse områder samtidig rammes af faldende indtjening på grund af vanskelige afsætningsforhold.

Disse negative virkninger har ramt landbruget meget hårdt, det er uforskyldte vanskeligheder; vi må vel erkende, at dansk landbrug hører til verdens mest effektive, at der inden for faget er vist meget stor dygtighed og flid, men at dårlige afsætningsvilkår på grund af de forskellige landes subsidiepolitik og dertil de stigende udgifter især på grund af renten i fællesskab har bragt landbruget ind i en katastrofal situation. Gartneri og fiskeri er jo fulgt ret stærkt efter, og over for disse vanskeligheder må vi naturligvis sige, at der er brug for en langtidsløsning af problemerne. Det skal vi i gang med, men indtil da er det nødvendigt at prøve en nødløsning, det vil sige, at man må prøve på at tilskyde kapital til erhvervene.

Det skal ikke være nogen hemmelighed, at det radikale venstre meget hellere havde set andre muligheder end det her foreslåede, men vi erkender altså forpligtelsen til at hjælpe mod likviditetskrisen. Jeg lyttede, da hr. J. O. Krag var inde på det samme, og vil gerne spørge, hvordan man eventuelt kan vente hjælp her. Men for vort vedkommende ville vi altså hellere have set et lån til sanering af den dyre, løse gæld, som jo er i meget stærk stigning, især gælden for forskellige bedriftsmidler som gødning, foderstoffer og lignende.

Det er jo sådan, at ikke alle er lige trængende inden for erhvervet, og derfor ville en låneordning, eventuelt med nedsat rente, skabe en bedre fordeling af de til rådighed stående midler. På den anden side må vi heller ikke se bort fra, at situationen er så alvorlig, at de mest trængende er så langt

ude, at hverken moms-lån eller saneringslån på langt, langt nær er i stand til at klare deres problemer, og det vil derfor antagelig under alle forhold blive sådan, at en del af økonomiske grunde må forlade landbruget. Det er hårde vilkår, men det er faktisk så svært i dag inden for erhvervet, at hvis ikke man er meget dygtig eller er kapitalstærk, har man ingen mulighed for at klare sig.

Disse vanskeligheders størrelsesorden, sammenholdt med de begrænsede beløb, der for tiden er til rådighed, og også sammenholdt med de administrative omkostninger, der kunne blive, er årsag til, at vi har taget på kort sigt en løsning ikke ad den normale lånevej, men på den måde, at vi — uden begejstring — er i stand til at acceptere den udsatte momsbetaling. Ordningen har i hvert tilfælde en fordel, nemlig at den er meget billig at administrere, der er ikke noget med stempler eller tinglysning, og så kan vi måske pege på en fordel til, nemlig at det er beløb, der er beregnet nogenlunde at svare til beløbsrammen for de penge, der kunne blive til rådighed, så selve udmøntningen af dem skulle blive forholdsvis enkel.

Statens udgift begrænses til et relativt lille rentetab, men til gengæld må vi indrømme, at også hjælpen til erhvervet som sådan er forholdsvis begrænset.

Hr. J. O. Krag var meget forarget og talte endda om, at dette forslag var på kanten af krænkelser af befolkningens retsbevidsthed. Nu må vi vel huske, at den første særordning kom under den tidligere regering med halvårsopgørelser og med halvårsindbetaling samt en udsættelse efter opgørelsen af indbetalingen på 2 måneder og 20 dage. Det nye forslag går ud på, at der stadig skal være halvårsopgørelser, der skal være 4 indbetalinger, hvad jeg betragter som en fordel, idet beløbene så ikke bliver slet så store men endvidere bliver der tale om at udskyde den første af disse indbetalinger 3 måneder og den anden 6 måneder, og derefter bliver der kvartalsindbetalinger af de forskudte beløb. Det er beskeden i forhold til de ønsker, der har været fremsat, men lige rem nogen forargelig ordning er det vel ikke.

Vi må da også pege på, at der er andre grupper i samfundet, som har haft mulighed for rentefrie lån, studerende f. eks. Vi kan pege på, som hr. Henry Christensen

[Svend Haugaard.]
gjorde det, at andre erhverv som f. eks. handlende ofte har en meget hurtig omsætning, mange handlende omsætter vel inden for en måned hele varelageret, og det betyder, at de med deres kortere frist i virkeligheden indhøster en højere rentegevinst, end der her bliver tilfældet for landbrugserhvervets vedkommende.

Vi mener altså ikke, der er nogen særlig grund til denne store forargelse, selv om vi altså indrømmer, at det kun er en midlertidig løsning og på længere sigt afgjort ikke ideel.

Men det radikale venstre kan altså gå med til ordningen som en nødløsning. Det sker dog under den forudsætning, at der nedsættes et hurtigt arbejdende udvalg, med det formål at pege på en mere langsigtet løsning af landbrugets mange, forskellige problemer. Jeg ser, at regeringen allerede har taget initiativ på dette område, og det må jeg naturligvis anerkende.

Landbrugets likviditetsvanskeligheder og hele den økonomiske situation, herunder muligheden for at sanere på den løse gælds område, må ligge forrest blandt dette udvalgs arbejdsopgaver. I sammenhæng hermed må man undersøge muligheden for at nedlægge ukurante brug, eventuelt i forbindelse med oprettelse af en jordbank, der kan formidle jord til supplerung af andre landbrug eller til benyttelse som rekreative områder, til beplantningsformål eller lignende.

Virkingen af de nuværende støtteordninger, herunder deres indflydelse på ejendomspriserne, må tages op til undersøgelse, og der må foretages en analyse af de fremtidige salgsmuligheder både på hjemmemarkedet og eksportmarkedet og en bedømmelse af det ønskelige i en produktionsmæssig tilpasning. I forbindelse med strukturændringer må der tages vidtgående menneskelige hensyn, og der må stilles forslag om støtteordninger for dem, der ønsker omskoling til andre erhverv. På længere sigt er sikringen af generationsskiftet i landbruget meget afgørende. Udvalget bør undersøge mulighederne for bedre finansieringsforhold til rationalisering og til ejendomsovertagelse samt for ordninger, der muliggør, at jord til landbrugsformål kan

erhverves til en pris, der står i et naturligt forhold til afkastningsevnen.

Men som sagt kan vi stemme for lovforslaget, og vi må afvise det af hr. J. O. Krag stillede dagsordensforslag.

Aksel Larsen: Modsat hr. Svend Haugaards meddelelse på hans partis vegne kan jeg meddele, at vi ikke kan stemme for dette lovforslag, at vi anser det for et dårligt lovforslag i praktisk talt enhver henseende, og at det er os meget vanskeligt at begribe, hvorfor regeringen egentlig er kommet med det, og vel endnu mere vanskeligt at begribe, hvordan ordføreren for det radikale venstre og ordføreren for det konservative folkeparti kan anbefale noget sådant.

Så vidt jeg hidtil har forstået på alt, hvad regeringen og regeringspartierne og ikke mindst finansministeren og statsministeren har sagt her i tinget efter denne regerings dannelse, så drejer det sig om at holde kontrol med økonomien, at forhindre, at den løber løbsk, og at klare det ved hjælp af højere skatter og finanspolitisk stramning, og hvad dertil hører.

Nu har jeg fået at vide af den konservative ordfører, hr. Haunstrup Clemmensen, at fordi vi har en stram likviditet her i landet, må man forøge likviditeten i et enkelt erhverv, i dette tilfælde med 320 mill. kr. eller noget i den retning. Jeg kan ikke få det til at harmonere. Når man på den ene side bestræber sig for gennem besparelser af så hårdhændet art som den, man foretog over for boligfonden, hvor man skar 262 millioner væk, og gennem øget skatteudskrivning at forhøje statens indtægter, altså at forringe den sum, befolkningen har til rådighed til forbrug, så kan jeg ikke forstå, at man på den anden side nu kommer og siger: men her giver vi afkald på en skatteindbetaling af en sådan størrelsesorden, og dette skal fortrinsvis komme et enkelt erhverv til gode.

Man kunne måske finde en spinkel begrundelse for det, hvis man var i stand til at sige, at dette kan overhovedet ikke klares på anden måde, og det er uhyre påtrængende, og hele erhvervet, hver eneste af dets udøvere, er i nøjagtig samme situation. Men dette er netop ikke tilfældet. Det har vi jo set, allerede da regeringen havde så travlt

[Aksel Larsen.]

med i tvivlsom overensstemmelse med sin forfatningsmæssige beføjelser at udsætte udpantningen for skyldig momsbetaling fra landbruget. Da viste det sig, at langt størsteparten af landbrugerne havde betalt og altså ikke var i sådanne vanskeligheder, at de ikke kunne indbetale det, de skyldte til staten. Men da fik man altså en hjælpeforanstaltning, som hjalp dem, der enten var i særlige vanskeligheder eller var særlige slette betalere i almindelighed; men dermed fik vi i hvert fald at vide, at der er forskel på landbrugere også i så henseende. Nu kommer man med en generel foranstaltning af langt mere vidtrækkende karakter og siger, at den skal gælde, uanset om de er i vanskeligheder eller ikke i vanskeligheder.

Hr. Henry Christensen forsøger at retfærdiggøre forslaget med det argument, at landbruget kan jo kun få produktionsresultater én gang om året, og derfor er det rimeligt, at det skal have en ekstra ordning. Så skynder han sig dog at tilføje: i hvert fald for den del af landbrugets produktion, der kommer fra jorden. Ja, det gør hele produktionen jo direkte eller indirekte på en eller anden måde; men det er dog ligegyldigt sådan, at gennemgående har landbruget sine indtægter året rundt. Lad os nu tænke på levering af grise og mælk, og hvad ved jeg; det er rigtigt, at i det omfang, det drejer sig om korn- og frøavl, da er det én gang om året, men ellers.

Det dér argument duer simpelt hen ikke som begrundelse. Det, der er forholdet, det er, at landbrugerne som andre erhvervsdrivende indkræver denne moms; de har et tilsvarende til statskassen; og nu får de at vide, at det kan de vente så meget længere med at indbetale, og så trøster man sig igen med, at det koster jo ikke statskassen mere end et vist rentetab. Nej, det gør det måske ikke, men så koster det andre noget, for når man på den måde foretager noget, som strider imod det, der skulle være hovedlinjen i regeringens økonomiske politik, så kan jeg

ikke se andet, end at det må få visse følger for den øvrige befolkning.

Dertil kommer, at når statskassen mangler penge, må den jo skaffe dem på en eller anden måde. Nu skal den her give afkald på 320 mill. kr. i indeværende finansår, og hvis den ikke kan undvære dem, må den skaffe sig dem fra anden side, så nogen kommer jo til at bære byrden. Der er virkelig ikke tale om, at man her kan gøre som Münchhausen påstod han gjorde, løfte sig og hesten op af mosen ved at trække sig i hårtoppen.

Nå ja, dette er naturligvis mere almindelige bemærkninger, men det skal illustrere, at vi absolut ikke er tilhængere af dette lovforslag, og så kan jeg jo sige, hvad andre har sagt, at det er jo ingen manér at ville hjælpe landbruget på; der skal helt andre og grundlæggende ting til. Der er antydning af noget i det dagsordensforslag, hr. J. O. Krag har fremsat, og jeg vil antage, at vi kan stemme for det, selv om jeg ikke har haft lejlighed til at læse det endnu. Jeg har indtrykket af efter oplæsningen herfra, at vi nok ville have formuleret det lidt anderledes, hvis det var os, der havde stillet det; men det vil vi kigge på. Det, der for mig er hovedsagen, det er, at dagsordensforslaget afviser denne lovgivning som i enhver henseende urimelig og derfor faktisk foreslår folketinget, at lovforslaget overhovedet ikke skal gå videre, det skal ende sin tilværelse her ved denne første behandling, og alt andet lige så er det jo i hvert fald en grund til, at jeg anbefaler at stemme for hr. J. O. Krags dagsordensforslag.

Jeg tillader mig i øvrigt at sige, at dette lovforslag virker jo lidt mærkeligt. Det er, hvordan man end vil camouflere det, et forslag til en støttelov for landbruget. Jeg kunne have forstået det, hvis det var fremsat og forfægtet her i tinget af landbrugsministeren. Jeg kunne til nød forstå det, hvis man havde sat socialministeren til det. Men hvorfor finansministeren skal være regeringens ordfører i en sag vedrørende

[Aksel Larsen.]

ekstraordinær kontantstøtte til landbruget — ja, man kan begrunde det formelt med, at det er noget, der sorterer under skatte-lovgivningen, og derfor er det ham, men det havde dog været rimeligt, om i hvert fald landbrugsministeren også havde haft sin del af begrundelsen for forslaget og skulle tage sin del af forsvaret for forslaget her i denne debat.

Jeg ønsker kun at tilføje — for det meste er jo sagt på anden måde af andre ordførere — at man kan med føje spørge regeringen, hvorledes den vil få det til at harmonere med almindelige retsprincipper, at man på den måde giver et enkelt erhverv en særlig, ekstra, rentefri kredit for dens tilsvarende til staten med henvisning til, at dette erhverv er i vanskeligheder, men ikke samtidig er villig til at give tilsvarende begunstigelser til andre erhverv. Det er ikke, fordi jeg mener, at jeg vil anbefale denne metode, men man kan stille spørgsmålet.

Så vil jeg endelig til sidst sige, at vi har jo oplevet mange former for landbrugsstøtte i den tid, jeg har været her i tinget, og mange af dem har været særdeles dårlige. Jeg tror, at det meste af den landbrugsstøtte, der har været ydet hidtil, ikke har været gavnlig på lang sigt, dels fordi den har medvirket til, at ejendomspriserne steg og landbrugets kapitalbehov derfor blev større, dels fordi den ikke på nogen måde medvirkede til den nødvendige strukturændring og den nødvendige produktionsændring og produktions-rationalisering i landbruget. Man har stort set haft støtteordninger, der tilsigtede at muliggøre det for landbruget at fortsætte, som om ingenting var sket, og at forøge sin produktion i de traditionelle baner, uden at man har set på, om denne produktion kunne afsættes, og om den kunne afsættes på rimelige betingelser. Og resultatet er faktisk blevet, at i mange henseender er landbrugets kår blevet dårligere.

Nu kommer man med denne ekstra, rentefri kredit, hvorved man forøger landbrugets gæld. Der var engang — jeg tror, det var i 1932, eller var det i 1931 — da regering og folketing havde så travlt med at bevilge landbruget et kriselån på sammenlagt 40 mill. kr. De skulle tilbagebetales, og da tilbagebetalingsterminen kom, blev man enige om at slette det. Hvis regering og folketing

nogen sinde kommer og siger: nu skal landbruget og de øvrige med landbruget beslægtede erhverv indhente det, de har fået forærende eller fået lånt her, betale de 320 mill. kr., som deres gæld er forøget med, så vil man få det svar: det kan de ikke, og så vil man få besked om, enten at man skal give dem pengene, for at de kan betale dem, eller at man skal slette gælden. Jeg tror ikke, man gavner landbruget ved på den måde at forøge det, som faktisk er landbrugets løse gæld, men som alligevel kan få en uheldig virkning også på ejendomspriserens fortsatte udvikling.

Jeg kan kort sagt ikke finde noget formildende for dette lovforslag. Jeg anbefaler at vise det tilbage til regeringen.

Sigsgaard: Jeg har hæftet mig ved to karakteristiske ting i denne debat. For det første har alle ordførere, måske undtagen hr. Henry Christensen, været stærkt betænkelige ved den foreslåede ordning. Den konservative og den radikale ordfører beklager i og for sig forslaget og benytter lejligheden til at snakke mest muligt om de langsigtede, realistiske ordninger af landbrugsstøtten, som vi nu snart kan forvente at se forslag om.

For det andet kan det vel slås fast, at det overvejende flertal af dette tings medlemmer faktisk er imod forslaget. At så en del af modstanderne vil stemme for det i sidste ende af årsager, der i denne henseende er usaglige, er jo en anden sag. Tilbage står, at det er rundt regnet en femtedel af tingets medlemmer, der sammen med nogle organisationer presser dette forslag igennem tinget.

Jeg kan i stor udstrækning tilslutte mig de udtalelser, der er fremsat af ordførerne for socialdemokratiet og socialistisk folkeparti. Så vidt jeg erindrer, har socialdemokratiet talt en del om, hvorvidt dette forslag overhovedet var overensstemmende med lovgivningen i øvrigt. Hr. J. O. Krag udtrykte det i dag sådan, at det måske nok var i strid med retsopfattelsen i befolkningen. Det er jo en meget alvorlig anklage. På den baggrund er det bemærkelsesværdigt, at man uden sværdslag går med til, at denne lovgivning fremmes, til trods for at 15. marts fristen for længst er overskredet. Hvis man virkelig mener, at forslaget er på kanten

[Sigsgaard.]

af det lovlige, så havde det da været naturligt, at man havde modsat sig dispensationen. Nu har man fremsat et forslag til motiveret dagsorden, og det har vel det udtrykkelige formål at standse behandlingen af dette lovforslag og forhindre, at denne lovgivning gennemføres; men man ved jo, at dette forslag vil blive nedstemt. Hvis man virkelig ærligt ville have forhindret, at en lovgivning af denne karakter blev hastet igennem, sådan som det nu bliver tilfældet, så burde man have gjort indvendinger, dengang regeringen bad om dispensation fra 15. marts fristen.

Det drejer sig jo om et forslag om en kraftig forøgelse af landbrugsstøtten og støtte til fiskeri, gartneri, pelsdyravl osv. Jeg skal her koncentrere mig dels om princippet, dels om virkningen i forhold til landbruget.

Principielt forekommer det yderst betænkeligt, at regeringen tillader de private skatteopkrævere at anvende de opkrævede skatter i deres private virksomheder, og i denne henseende er landbrugere, fiskere osv. jo private skatteopkrævere, altså skatteopkrævere for det offentlige. Mange mennesker indbetaler deres indkomstskat til bankerne. Forslaget her svarer derfor til, at man i væsentlig udstrækning tillod bankerne at lade de indbetalte skatter indgå i bankernes øvrige virksomhed. Det er meget svært at forsvare; det er et til det yderste betænkeligt princip.

I fremsættelsestalen siger finansministeren, at det svarer til, at de berørte erhverv fik et lån. Det er jo ikke rigtigt. I almindelighed er det da sådan med lån, at de på et eller andet tidspunkt skal betales tilbage; men det, der her er tale om, er et simpelt tilskud. Det skal aldrig betales tilbage, medmindre da momsens engang bliver ophævet, og selv i dette helt utopiske tilfælde ville lovgivningsmagten såmænd nok sørge for sådanne bestemmelser, at gave- eller tilskuds karakteren af denne lov ville blive opretholdt.

Det er ikke længe siden, at momsens blev sat op fra 10 til 12½ pct. En meget stor del af det merprovenu, som denne forhøjelse betød for et år, skal altså nu gives til landbrug, fiskeri m. v. Man kunne spørge, om statskassen har det så godt, at den over-

hovedet kan tåle at blive tappet for et så stort beløb, som der her er tale om. Man har jo ellers for vane at tale meget om de elendige statsfinanser. For ikke længe siden stod det endda så sølle til med statskassen, at man mente at måtte ophæve f. eks. skoleelevernes frirejser, selv om de jo kun kostede en klatskilling i forhold til, hvad finansministeren nu foreslår at staten skal punge ud med.

Man må også undre sig over, at denne støtte ligesom de fleste andre af landbrugets støtteordninger er så tilfældig. Der tages overhovedet intet hensyn til, for hvilke bedriftskategorier behovet er størst. Jo større gården er, jo større fordel får den af den ordning, der foreslås, og det er jo ikke sikkert, at netop det kriterium er det rigtige, selv om det desværre er det hyppigst anvendte. Der skal efter forslaget indbetales 4 gange årlig i stedet for 2, og det vil selvfølgelig betyde stigende administrationsudgifter. Det vil være ganske interessant at få at vide, hvad det egentlig vil koste, og hvis det ikke kan oplyses her i dag, så er det jo muligt, at udvalget kan skaffe de oplysninger frem. Det skal huskes, at allerede ved den oprindelige vedtagelse af momsloven fik landbruget en fordel fremfor de øvrige erhverv i form af et såkaldt likviditetstilskud. Dengang blev det fastlagt til et beløb, der svarer til 6 måneders momsprovenu; nu fordobler man det næsten.

VS finder altså, at det er urimeligt at lade de private skatteopkrævere arbejde med de opkrævede skattemidler i deres private økonomi, og vi finder, at den landbrugsstøtte, der hermed skal ydes, er mindst lige så tilfældig og hverken til gavn for erhvervslivet eller samfundet som den øvrige landbrugsstøtte; derfor er vi modstandere af forslaget.

Hvad angår det stillede dagsordensforslag skal jeg, ud over hvad jeg tidligere har sagt, sige, at vi kan stemme for det først og fremmest ud fra den betragtning, at det understreger den væsentligste betænkelighed, nemlig den, som jeg netop har omtalt.

Grünbaum: Jeg vil gerne først ligesom mit partis ordfører understrege, at når jeg nu skal sige noget imod den ordning, man her vil gennemføre, er det ikke, fordi jeg ikke mener, der kan være behov for en hjælp til

[Grünbaum.]

landbruget, men det er på grund af den særlige form, den har fået. I øvrigt skal jeg ikke gå ind i det spørgsmål.

Det, der kalder mig frem, er påstandene fra alle 3 ordførere for regeringspartierne om, at det var jo i virkeligheden noget, man havde lavet allerede under den forrige regering, dels ved at gennemføre halvårsordningen for landbruget, dels ved, at man havde forhandlet på basis af, at der skulle være sådanne gunstigere regler af hensyn til landbrugets likviditet. Det må jeg bestride, det er ganske forkert. Det er rigtigt, at landbruget på et vist tidspunkt har fremført disse synspunkter om, at man ønskede en vis likviditet. Det har aldrig nogen sinde været anerkendt fra den forrige regerings side, og det har aldrig nogen sinde været drøftet i udvalget, at man skulle gøre noget specielt af den grund. Og det er jo noget vigtigt.

Det er sagt af hr. Haunstrup Clemensen, at det var for at sikre landbruget en større driftskapital, at de fik et halvt år, og det er sagt af hr. Henry Christensen, at dette med den øgede likviditet lå bagved. Nej, det, der lå bagved, det var jo, at man tog et ganske stort hensyn til de særlige regnskabsforhold inden for landbruget. Jeg skal da indrømme, at jeg har altid været i tvivl om, hvorvidt dette argument var særlig holdbart, når man sammenligner med, hvad en kolonialkøbmand eller en håndværker skal præstere i momsregnskab; men det blev meget stærkt fremført fra landbrugsside i sin tid; man havde ikke konsulenthjælp, man var ikke vant til selv at foretage disse regnskabsopgørelser, og derfor blev det altså et halvt år, hvortil yderligere kom, at den forrige regering gav landbruget, jeg tror, det var 1½ mill. kr. om året til ansættelse af særlige konsulenter, der kunne hjælpe dem med regnskabet. Men det er altså baggrunden, og det har intet som helst med likviditeten at gøre.

Jeg kan da sige, når hr. Svend Haugaard nævner de to måneder — landbruget har altså 1 måned mere nu til selve afregningen end de andre erhverv — at det er jo noget rent teknisk. Det var ønsket af tolddepartementet, at disse indsendelser, angivelser og hvad dertil hørte, ikke blev bunket sammen allesammen for hele landet på én gang, og

derfor delte man det i de to portioner, og det var ikke noget særligt hensyn til landbrugets likviditet, der lå bag det, men noget rent teknisk, for at datamaskinerne ikke skulle drukne i arbejdet. Landbrugerne har en fordel i øjeblikket, de har et halvt år; og de har den ene måned mere, de har den særlige konsulenthjælp, og de er i sig selv begunstiget i øvrigt som erhverv derved, at de jo fortrinsvis sælger mod kontant og køber på kredit. Jeg tror, det er rigtigt, når jeg siger, at landbruget vel nok er det erhverv, der er blevet mest begunstiget af momsordningen.

Hr. Henry Christensen var inde på, at det havde været et væsentligt argument, at erhvervslivet skulle have denne yderligere likviditet. Ja, men det har landbruget sandelig også fået; landbruget er vel nok det erhverv, der har fået den største begunstiggelse ved momsens gennemførelse, fordi man, som jeg sagde, sælger mod kontant og køber på kredit. Jeg må altså derfor fastholde, at vel kan man argumentere for, at landbruget skal hjælpes, og der er altså også nogen her i dag, der har argumenteret for, at det skal ske på denne måde; men man kan ikke henvide til, at der af den forrige regering er taget det særlige hensyn ved disse ordninger, at der skulle gives landbruget en større likviditet. Det er ikke rigtigt.

Finansministeren (Poul Møller): Ja, jeg er jo desværre ikke i den situation, at jeg kan takke alle ordførere for velvillig behandling ved dette lovforslags første behandling; der var måske ikke så forfærdelig megen varme omkring det i det hele taget, og det må jeg naturligvis beklage. Jeg vil da også gerne slutte mig til de ordførere, der har sagt, at dette er en nødløsning, som ikke er ideel; det tror jeg heller ikke regeringen mener den er; men landbruget befinder sig i en situation, hvor også nødløsninger har deres ret.

Der er jo talt om, ikke mindst fra hr. J. O. Krag's side, at man kunne have gennemført en mere åben ordning, der sagde, hvad der var tale om. Hvis man læser min fremsættelse igennem, tror jeg, man vil se, at det ikke er skjult, at dette lovforslags baggrund er, at man vil støtte landbruget og prøve på at sikre det en øget likviditet

[Finansministeren.]

i en vanskelig tid. Det er ikke skjult heller, hvilke beløb det drejer sig om, og det er ikke begrundet hverken med afgiftsteknik eller andre ting.

Jeg synes heller ikke, man kan tale om, at det er camoufleret, når der fremsættes et åbent lovforslag til behandling her i tinget, og det har da også vist sig, at de ærede ordførere har været skarpsindige nok til at finde ud af, hvad hensigten er med forslaget.

Det er blevet nævnt, om der var andre muligheder for at imødekomme landbrugets likviditetsbehov, og jeg vil gerne oplyse her fra folketingets talerstol, som jeg også gjorde det i fremsættelsen, at vi har under forhandlingerne om dette prøvet på at opstille regler og udarbejde lovforslag vedrørende lånelove, således at man direkte lånte penge ud af statskassen til landbrugerne, for at de kunne styrke deres likviditet i den nuværende stilling. Disse forslag har vi imidlertid måttet opgave, og når vi opgav dem, var det, fordi administrationsomkostningerne ved de mange, relativt små lån ville være alt, alt for store. Det er ikke således, at vi regnede med, at alle landbrugere ville have et sådant lån; men regnede vi bare med, at en tredjedel ville have sådanne lån, svarende til deres momsindbetalinger, så ville disse lån, hvis det var 10-årige lån, andrage i administrationsomkostninger 38 mill. kr. med tinglysningsarbejde, med opkrævning af halvårige terminsydelser osv., og jeg mener faktisk, at det ville være et ringere forslag at fremsætte her i folketinget, et forslag, der ville give uproduktive udgifter på 38 mill. kr. Og som hr. Svend Haugaard sagde: meget kan man sige om, at dette forslag synes man ikke om i princippet, men man kan i hvert fald ikke sige, at det belaster staten med store, nye administrationsomkostninger, fordi man udskyder betalingsterminerne.

Det er blevet sagt her i dag, at landbruget i forvejen havde en særordning, og det kan jo ikke bestrides, hvad enten det så er ud fra regnskabs tekniske synspunkter eller ud fra likviditetsmæssige synspunkter. Det var vel således under den udvalgsbehandling, der foregik i foråret 1967 og i foråret 1966, at disse to synspunkter spandt sig ind i hinanden, selv om den officielle motivering,

som hr. Grünbaum sagde, var det regnskabs-tekniske synspunkt.

Det er jo også rigtigt, at der fra landbrugets side og fra et af folketingets partiers side hele tiden, også i fjor, blev forlangt en årsafregning for landbrugets og fiskeriets moms. Det gik man ikke ind på fra anden side, men der har faktisk ikke været ro om terminerne på noget tidspunkt, man har hele tiden givet landbruget en særstilling, som imidlertid ikke var tilfredsstillende for landbrugets eget ønske. Jeg skal imidlertid ikke komme stærkt ind på dette; vi ved jo, at landbruget har en ganske speciel situation.

Når hr. J. O. Krag spørger mig, hvad jeg vil gøre ved andre erhverv, så vil jeg sige, at hvis der dukker et helt erhverv op, som har lige så store afsætningsvanskeligheder og lige så vanskelig en prisudvikling, som landbruget har haft i de sidste 10 år, et erhverv, som er lige så stærkt ramt af markedsadskillelsen i Europa, så at det har foranlediget igennem en næsten 10-årig periode, at staten måtte træde til med specielle støtteordninger — igennem den socialdemokratiske regeringstid har det jo ikke været ukendt at yde støtteordninger til landbruget; lige fra 1961 og frem til i dag har det været helt klart, at landbruget havde i forhold til de andre erhverv, som ikke havde sådanne støtteordninger, en ganske særlig vanskelig stilling på grund af markedsadskillelsen og på grund af, at man var så afhængig af verdensmarkedspriserne, som tilfældet har været — skulle et sådant erhverv dukke op — jeg vil ikke håbe for Danmark, at det skulle blive tilfældet — så vil regeringen naturligvis også se på dette erhvervs problemer.

Der har ikke for regeringen foreligget en trussel fra et af regeringspartierne side, således som hr. J. O. Krag var inde på.

Jeg vil gerne sige til hr. Aksel Larsen, at denne ordning forøger jo ikke statens udgifter. Det, der sker, er, skal vi sige, en betalingsstermsforskydning; det er altså ikke et tab, staten lider, men det er en ekstra kredit, der ydes. Regeringen er indstillet på at nå frem til andre og bedre former for landbrugsstøtte; men den 2-årige ordning, som blev tilrettelagt i fjor, må løbe sin tid ud, før man kan få enighed om og tilslutning til en ny og efter mit håb mere

[Finansministeren.]

konstruktiv landbrugsstøtte end den, vi har i øjeblikket.

Når hr. Aksel Larsen taler om, at der intet formildende er ved denne ordning, må jeg sige, at der efter mit skøn er to ting, der er formildende; for det første at man fastholder de halvårslige afregninger, og for det andet at man giver landbruget 4 årlige betalingssterminer. Afregningsperioderne udvides ikke fra et halvt til et helt år, og betalingssterminerne bliver i fremtiden 4 om året, på samme måde som andre erhverv har det.

I anledning af andre bemærkninger, hr. J. O. Krag gjorde, som kunne tyde på, at man mener, det i sig selv er en uanstændighed, at et afgiftsoprævende erhverv anvender de opkrævede midler til brug for sin drift, vil jeg sige, at det er jo ikke nogen uanstændighed. Det ved vi alle er tilfældet for alle afgiftsformer. Afgifterne giver alle de implicerede erhverv en vis likviditetsmulighed og en vis likviditetsstøtte. Det fremgår f. eks. af den betænkning, som 1. revisionsdepartement afgav i fjor til folketinget, og hvori man gjorde op, hvad indbetalingsfristerne for forbrugsafgifterne i 1966-67 betød i kredit — tallene er i dag højere end dem, jeg nu nævner —: vin- og ølbranchen; bryggerierne havde en afgiftskredit i gennemsnit i 1966-67 på 109 mill. kr.; tobaksfabrikanterne havde en afgiftskredit på gennemsnitlig 411 mill. kr. i det år; igennem omsætningsafgiften af motor-køretøjer blev der givet en afgiftskredit på 366 mill. kr. Af disse tal tror jeg det fremgår, at det har været almindelig bekendt for folketinget og også må være det for befolkningen — og jeg vil gerne sige det her, for at der ikke skal opstå misforståelser — at opkrævede afgifter har virksomhederne lov til at anvende i deres almindelige drift, når de blot er i stand til at betale dem på forfaldsdagen. Enhver, der har haft med disse ting at gøre, er klar over, at sådan har det været.

Det, der er problemet, er altså, hvor lang en afgiftskredit man vil give dem, hvor stor en likviditetsstøtte man derigennem vil give. Her har regeringen nu fremsat sit forslag, og jeg tror, at dette forslag, når alle omstændigheder tages i betragtning, giver en tålelig likviditetsstøtte, uden at man helt

fraviger de grundlæggende principper for merværdiafgiftens administration.

Derfor kan jeg ikke anbefale medlemmerne at stemme for det af hr. J. O. Krag stillede forslag til en dagsorden. Det er jo sådan, at vedtagelse af dette forslag i sig selv medfører, at lovforslaget er bortfaldet, og allerede af den grund kan regeringen ikke modtage det. Det er jo helt givet, at en regering har krav på, at dens lovforslag bliver behandlet i et udvalg og kan komme videre til anden behandling, og at den aldrig vil kunne støtte et dagsordensforslag, der går ud på, at et lovforslag, som er fremsat af regeringen, ikke kan komme til udvalgsbehandling og til anden behandling. Det havde hr. J. O. Krag formentlig heller ikke forventet.

Derfor må jeg altså gå imod dette forslag, og så vil jeg i øvrigt sige, at hvis man vil have en udvalgsbehandling — hvad jeg forstod på en passage hos hr. J. O. Krag, jeg kan have misforstået ham — så kan man jo ikke få det, hvis det dagsordensforslag vedtages, der her er fremsat. Det vil sige, at der bliver ingen udvalgsbehandling, som kan give socialdemokratiet anledning til at fremføre de udmærkede ideer om, hvordan man kan klare problemet, ideer, som hidtil har været skjult for os andre.

J. O. Krag: Jeg må sige til finansministeren, at det er da helt klart og oplagt, at jeg ville foretrække, at dagsordensforslaget blev vedtaget, at lovforslaget dermed var bortfaldet, og at der så ingen udvalgsbehandling blev. Det må da klart være fremgået af, hvad der er sagt her fra talerstolen.

Videre må jeg sige til finansministeren, at der dels var noget i hans fremstilling, der var forkert, dels var noget af det, han erklærede, der viser, hvor overordentlig betænkeligt hele dette kritisable forehavende er. Det, der er forkert, er, at man ligesom vil foregive, at dette ikke koster staten noget. Det er jo helt forkert, hr. finansminister. Dette koster staten et provenutab i indeværende finansår på de 320 mill. kr., det drejer sig om. Man kan ikke sige, det kun er et rentetab. I så fald ville ethvert provenutab kun være et rentetab ud fra den betragtning, at man jo kunne låne pengene og betale sig fra det. Nej, der er tale om et regulært provenutab, som selvfølgelig

[J. O. Krag.]

træder i relief, når man sammenligner disse 320 mill. kr. med den lange liste over nedskæringer og besparelser. Tænk, hvad der til mange gode formål er skåret væk af penge fra statens udgiftsliste af langt mindre størrelsesorden end det, der her er tale om, også beløb af omtrent lige så stor størrelsesorden. Med et pennestrøg lader man penge gå ud af statskassen, som i beløb er større end det, man har skåret boligfonden ned med. Andre ordførere har nævnt det, man sparer ved at nægte skolebørnene gratis ferierejser med DSB. Ja men dér kan man jo slet ikke nævne noget beløb, for man sparer ingenting ved det; man generer bare børn fra mindrebemidlede hjem. Men jeg siger dette, for at man ikke skal tro, at dette lovforslag ikke medfører tab af penge for statskassen; det gør det. I indeværende finansår må det være de 320 mill. kr., der er provenutabet, og i kommende finansår er det formentlig et større beløb. Det skal man være klar over.

Det, der er betænkeligt, og det, der viser, hvor uendelig farligt det er at knæsette det princip, der her knæsettes — finansministeren prøver at redde sig uden om princippet ved at sige, at det jo i forvejen er sådan, at de erhvervsdrivende kan styrke deres kasse med indkrævede afgifter, indtil de skal betales; ja, det ved jeg da godt, sådan har det altid været, og det er der ikke et menneske der har bestridt — nej, det, der er det farlige, det er, at man tillader, at et skatteopkrævende erhverv simpelt hen kan beholde de penge, som man har opkrævet på samfundets vegne, og som skulle tilbage til statskassen. Når man så spørger finansministeren: ja men hvad nu, hvis andre erhverv, der kan påvise at være i en lige så alvorlig stilling, beder om det samme? — ja, siger finansministeren, så skal de også have lov til det. Tænk, hvilket skråplan man her er inde på. Jeg beder det høje ting prøve at overveje, hvad det kan føre til af ulykker, når kildeskatten kommer — hvis den kommer, men det gør den vel. Det er noget overordentlig farligt, regeringen her søger at friste folketinget til.

Så siger man til mig — og det måtte jeg vel have ventet, sådan er det jo, når en modpart i en diskussion mangler argumenter; så kører man på dette her: det kan du

selv være — man spørger, hvad jeg så ville foreslå, og det er en hemmelighedsfuld gåde, hvad socialdemokratiet ville have gjort. Ja men det står jo i dagsordensforslaget. Heri står det jo, at vi opfordrer regeringen til i stedet for dette makværk at optage forhandlinger med de pågældende erhvervsgrupper, herunder landbrugets kompensationsudvalg. Det vil sige, at man skulle forhandle åbent — for åbent tæppe, ikke for nedrullede gardiner — en anden ordning med landbrugserhvervet og komme til folketinget med den. Det er ikke sådan, at vi fra socialdemokratiets side stiller os afvisende til at hjælpe landbruget. Jeg tror, mange danske landmænd ville foretrække den fremgangsmåde, vi her har foreslået.

Det måtte meget muligt, som den radikale ordfører var inde på det, blive en låneordning, og det er da klart, at hvis man giver hjælpen til dem, der ansøger, fordi de kan bevise at være i trang, så får man en langt mere økonomisk anvendelse af lånemidlerne og ville være i stand til at give de landmænd, der virkelig behøver pengene, en langt bedre hjælp end den, de nu får ved regeringens ordning her.

Jeg kan da tilføje, at vi i den forrige regerings tid var inde på nødvendigheden af at tilføre landbruget kapital og i den forbindelse var inde på nødvendigheden af at optage udenlandske lån med dette formål for øje. Det er altså ikke sådan, at vi — som finansministeren var lige ved at antyde det — blot afviser regeringens dårlige forslag og ikke selv kan antyde, i hvad retning vore egne tanker går.

Hr. Henry Christensen siger, at jeg skal ikke fæste lid til, at venstre for at opnå denne ordning har sat sin deltagelse i regeringen på spil, og at det er ønsketænkning. Ja, det kan vel være rigtigt, at det kan være et ønske. Hvis regeringen, såfremt venstre ikke var med i den, ville lade være med at komme med lovforslag af en så tvivlsom art, så måtte vi naturligvis ønske, at venstre ikke var med. Men i øvrigt er jeg da i tvivl om, om det ville være en svækkelse af regeringen, hvis venstre ikke var med.

Dette lovforslag er, som Jyllands-Posten skriver, set fra alle synspunkter utilfredsstillende. Det er, som om man må konstatere, at regeringen efter i begyndelsen af sin tilværelse at have nøjedes med de næst-

[J. O. Krag.]

bedste løsninger nu er gået over til at vælge dem, der er værre end dårlige.

Svend Haugaard: Hr. Grünbaum mente ikke, at vi måtte give den tidligere regering ansvaret for noget af dette her; men vi må da i hvert fald vel nok give den tidligere regering ansvaret for forhalingerne, der skete i momsindbetalingerne, og som virkede som likviditetstilskud — i øvrigt i større grad end dette her — som hele momsordningen i øvrigt har gjort det. Så kan vi derefter strides om, hvorvidt det er mest retskrænkende med den tidligere regerings udsettelse med ét formål eller med denne regerings yderligere forhaling med et andet formål — et formål, som vi i øvrigt hører at hr. J. O. Krag er enig i, blot altså på en anden måde.

Hr. Grünbaum sagde i øvrigt, at landbruget fik den største lettelse, fordi de sælger kontant og køber på kredit. Jeg tør jo nok sige, at landbrugets kreditforhold er blevet sådan, at for det første strammer man kravet om kontant betaling, når man kan, og hvis landbruget endelig kan tiltvinge sig kredit, så er det i reglen til 12 pct.s rente, og så er det jo ikke ligefrem nogen særlig stor fordel. Handelen er vel også i højere grad gået over til kontantsalg og regner stadig væk mig bekendt med denne måneds afregning, og med den langt større omsætning og den langt hurtigere omsætning, kan jeg ikke se andet, end at det må være en større fordel for handelen, end det er for landbruget i disse tilfælde.

Grünbaum: Det, hr. Svend Haugaard siger om forhalingen i momsindbetalingen, er også forkert. Det, der skete, var ikke nogen forhaling af momsindbetalingen; der skete det, at den sidste indbetaling af den gamle engrosoms, som jo blev ophævet, den skød man ud efter aftale med Nationalbanken, fordi disse indbetalinger faldt for tæt sammen; det har overhovedet intet med momsens at gøre. Den forhaling, der skete i momsbetalingen ved, at man gav en måned mere, er udelukkende sket af tekniske grunde. Vi fik en henvendelse fra Industrirådet, og vi fik en henvendelse fra Fællesforeningen for Danmarks Brugsforeninger; det viste sig, at de 20 dage, der var ansat i loven, ikke var tilstrækkelige — jeg har redegjort for det

her i folketinget — fordi datamaskinerne ikke kunne klare opgaverne inden for de 20 dage; derfor fik man den måned mere. Det har intet med likviditetsproblemerne at gøre, det er noget rent teknisk.

Aksel Larsen: Hvad vi end forhandler her, så forhandler vi jo en form for landbrugsstøtte, forhandler spørgsmålet om, hvorvidt den er heldig eller ikke heldig, og hvorvidt der burde vælges andre former osv. Så må det jo konsternere lidt, at landbrugsministeren ikke er til stede, og at forskellige af landbrugets fremtrædende folk, som er medlemmer af tinget, heller ikke er til stede; det havde dog egentlig været nok så hensigtsmæssigt, om de var her, når det er landbrugets forhold, landbrugets vanskeligheder og støtte til landbruget, der er til behandling.

Når dette er sagt, vil jeg sige til finansministeren, at jeg har svært ved at se det formildende i de to omstændigheder, han opregnede. Han sagde, at halvårlig afregning opretholdes. Ja, det gør det; det blev jo indført i sin tid, fordi man skønnede, at det var rimeligt netop på grund af landbrugets specielle forhold, at det fik halvårlig afregning, men ikke kvartårlig; til gengæld blev jo dengang kravet om, at landbruget skulle have helårlig afregning afvist. Jeg tror, det var godt, at landbruget ikke fik helårlig afregning; jeg vil tro, det er særdeles nyttigt, om landbrugene lærer at føre regnskaber og føre dem i tide, og var man gået ind på kravet om helårlig afregning, tror jeg ikke, man havde fremmet en udvikling i denne retning. Men jeg kan altså ikke se, man skal takke for, at halvårlig afregning opretholdes, at regeringen ikke antaster den halvårlige afregning.

Men dernæst siges der, at nu indføres vi 4 årlige betalinger fra landbruget også. Ja men det er jo ikke nogen fordel; det er jo netop det; vi andre angriber, at man ved at indføre disse 4 årlige betalinger giver landbruget, landbrugserhvervet, en ekstra kredit for de penge, som landbruget skulle indbetale til statskassen. At det skal anføres til fordel for lovforslaget, forstår jeg ærlig talt ikke.

Ellers har jeg jo ikke så forfærdelig mange anledninger til bemærkninger. Jeg skal dog måske lige sige til hr. Sigsgaard, at det var

[Aksel Larsen.]

virkelig besynderligt at høre ham forklare, at i stedet for at stille et dagsordensforslag, her, skulle man have forhindret, at lovforslaget overhovedet blev fremsat ved at pukke på den aftale, der findes om 15. marts, som er en aftale om, at kun hvis det ikke er noget presserende, og kun hvis regeringen ikke er i stand til at begrunde, hvorfor den vil have lovforslaget igennem, skal fristen 15. marts overholdes. Hvis hr. Sigsgaard overhovedet anede, hvad aftalen om 15. marts gik ud på, så vidste han, at uanset om man bider i gardinstængerne eller på anden måde pukker på aftalen om 15. marts, så kunne man ikke have forhindret, at dette lovforslag var blevet fremsat og kommet til første, eventuelt også anden eller tredje behandling i folketinget; det afgør simpelt hen regeringen og folketingets flertal, og det er jo desværre sådan, at regeringen har dette flertal.

I øvrigt vil jeg i det hele taget advare imod, at man tror, man klarer politiske sager af betydning ved at pukke på forskellige juridiske paragraffer og snurrepiberier. Det er ikke en måde at lave politik på.

Finansministeren (Poul Møller): Jeg opfattede det sådan, at den sidste bemærkning ikke var rettet til regeringen.

Må jeg så sige til hr. J. O. Krag, at provenutabet bliver ikke større næste år; til næste år er der et fuldt års afregning for landbrugets side, så er det overstået det hele; men det er rigtigt, at der i år sker en nedgang i statens indbetalinger på grund af denne forlængede betalingsfrist.

Så siger hr. J. O. Krag, at jeg med en flot bemærkning havde sagt, at andre erhverv, hvis de kommer i en tilsvarende situation, skal have det samme som det her. Jeg har sagt, at hvis andre erhverv kommer ud for det, at de ikke kan afsætte deres produkter på eksportmarkederne, at de får en 10-årig periode, hvor der ikke er nogen prisstigninger for dem, hvor de ikke kan klare de indenlandske omkostningsstignin-

ger, hvor de gang på gang må gå til folketinget og få støtteordninger, som de har gjort det gennem de sidste 10 år, hvis et sådant erhverv skulle dukke op, så er det naturligvis klart, at så vil regeringen se på dette erhvervs problemer, på samme måde som den socialdemokratiske regering måtte se på landbrugets problemer fra 1961 og i årene derefter.

Så siger hr. J. O. Krag, at hvis det forslag til dagsorden, han har stillet, bliver vedtaget, skal der føres forhandlinger for åbent tæppe og ikke forhandlinger med landbruget for nedrullede gardiner. Jeg tror, at hr. J. O. Krag er den første til at vide, at det er meget svært at føre sådanne forhandlinger for åbent tæppe. Jeg tror, at han i mange år og ved mange lejligheder har måttet føre forhandlinger med landbrugets organisationer for nedrullede gardiner.

(Kort bemærkning).

J. O. Krag: Jeg ville jo nok tilråde regeringen i hvert fald at begynde med at forhandle med landbruget i et lukket lokale, men det, jeg har villet anføre her, er, at det forekommer mig, at de tre regeringspartier meget længe har ført mørklagte forhandlinger om denne her sag. I al den tid, pressionen massivt har stået på, og i al den tid, regeringens uenighed lige så massivt har været til stede, har det været næsten umuligt at få oplyst, hvad man pønsede på, men nu ved vi det altså. Jeg synes stadig, at det princip, man her bruger til at hjælpe et erhverv efter, er omtrent så forkert, som det overhovedet kan være, og derfor burde finansministeren ikke fremture ved at sige, at såfremt andre erhverv på en tilsvarende måde kom i vanskeligheder, så skal de hjælpes efter samme princip. Det må dog være det rigtige, hvis et erhverv er i vanskeligheder at søge at hjælpe erhvervet til at løse sine problemer. At lade erhvervet beholde indkrævede skattemidler må være omtrent den dårligste form for hjælp, man kan anvende, og især når fordelingen af

[J. O. Krag.]

hjælpen bliver så tilfældig, som den bliver i dette tilfælde.

(Kort bemærkning).

Sigsgaard: Hr. Aksel Larsen taler om, at kun presserende lovgivning bør gennemføres ved fremsættelse af lovforslag efter 15. marts. Jeg forstår nu på hr. Aksel Larsen, at han finder, at dette lovforslag er af presserende karakter. Jeg troede ellers, at hele argumentationen her var gået ud på, at der burde grundige forhandlinger til, og at der derfor ikke kunne gennemføres et lovforslag i denne samling.

Til hr. Aksel Larsens sidste bemærkning om, at man ikke burde anvende juridiske snurrepiberier, eller hvad det var, han sagde, vil jeg gerne sige, at en så foragtelig bemærkning, som jeg forstod bl. a. gik på forretningsordenens bestemmelser om rimelige frister mellem folketingets behandlinger af lovforslagene, finder jeg yderst malplaceret. Forretningsordenens bestemmelser søger jo at tilsikre, at der kommer offentlighed omkring sagerne herinde, at offentligheden får lejlighed til at reagere, at tingets medlemmer får god tid til at behandle lovforslagene. Jeg synes, der er al mulig grund til så vidt muligt at overholde de frister, der angives i forretningsordenen, og det var grunden til, at mit parti for nogle dage siden gjorde indvendinger imod og bebrejdede socialdemokratiet og socialistisk folkeparti, at man havde givet den dispensation i første omgang for regeringsforslaget om indgreb over for styremandskonflikten.

(Kort bemærkning).

Aksel Larsen: Hvis hr. Sigsgaard af mine taler har forstået, at jeg anser dette lovforslag for presserende og nødvendigt at få gennemført, så røber han, at han forstår ikke ret meget. Hvis der har været noget foragteligt i mine bemærkninger, i mit tonefald og mit ordvalg, så gik det ikke på grundloven og ikke på folketingets forretningsorden, men måske på VS.

Hermed sluttede forhandlingen.

Forslag om motiveret dagsorden af J. O. Krag (se sp. 3238)

forkastedes med 90 stemmer mod 67; 3 medlemmer tilkendegav, at de hverken stemte for eller imod.

Lovforslagets overgang til anden behandling vedtoges uden afstemning.

Formanden: Efter de faldne udtalelser foreslår jeg, at lovforslaget henvises til et udvalg på 17 medlemmer. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Da der foreligger indstilling fra grupperne, skal jeg allerede i dette møde lade foretage valg af det udvalg, det nu blev besluttet at nedsætte.

Man gik altså til:

Valg af 17 medlemmer til et udvalg angående forslag til lov om ændring af lov om almindelig omsætningsafgift. (Betalingstrist for landbrug og fiskeri m. v.).

Valgt blev: *Haustrup Clemmensen, Hans Kjær, Stetter, H. C. Toft, Henry Christensen, Anders Andersen, Jens Frandsen, Svend Haugaard, Erik Hansen (Ålborg amt), Kirkegaard, J. O. Krag, Grünbaum, Per Hækkerup, Egon Jensen, Risgaard Knudsen, Chr. Thomsen og Morten Lange.*

Den sidste sag på dagsordenen var:

Forespørgsel til ministeren for offentlige arbejder af Erling Dinesen, K. B. Andersen, J. O. Krag og Helge Nielsen:

„Hvilke oplysninger kan ministeren for offentlige arbejder give om årsagen til, at en forhandlingsløsning mellem Jydsk Telefon-Aktieselskab og de jyske afdelinger af Centralorganisationen for Telefonstanden i Danmark blev forpurret?“

Ordføreren for forespørgerne (Erling Dinesen): Af meddelelser i dagspressen fremgik det den 14. maj, at der ved forhandlinger mellem Jydsk Telefon-Aktieselskab og de jyske afdelinger af Centralorganisationen for Telefonstanden i Danmark skulle være tilvejebragt muligheder for en løsning af den løbende konflikt, i alle tilfælde for det jyske